

Türkiye’de 6-12 Yaş Futbolunun (Grassroots) Geliştirme ve Sürdürülmesine Yönelik Model Önerisi

Serkan ESEN^{1*}, Tuna USLU²

¹ İstanbul Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,

² İstanbul Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,

*Sorumlu Yazar: serkan.esen@gedik.edu.tr

Gönderilme Tarihi: 24.04.2019 – Kabul Tarihi: 22.07.2019

Öz

Türkiye’de futbolun milyonlarca kişi tarafından sevilmesi, takip edilmesi ve sokaklarda oynanmasına rağmen uluslararası platformda birçok ülkenin gerisinde olması toplum tarafından kabul edilen bir altyapı sorununun getirisidir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 6-12 yaş çocuk futbolu (Grassroots) faaliyetlerinin geliştirilme ve sürdürülmesine yönelik bir model önerisinde bulunmaktadır. Çalışmada yöntem olarak nitel araştırma kullanılmış ve olgubilim (fenomenoloji) deseninden yararlanılmıştır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve toplamda 15 kişiyle görüşme yapılmıştır. Görüşmede toplanan veriler yazıya geçirilerek düzenlenmiş, kodlamaları yapılmış ve temalar oluşturulmuştur. Araştırma neticesinde alternatif beş farklı model önerisi tasarlanmış, minimum paydaş sayısı, kurum içi hızlı iletişim ağı ve bünyesindeki beden eğitimi öğretmeni gücüyle MEB / Okul aracılığındaki model, dinamik şebeke organizasyon yapısıyla uygulanabilecek en iyi model olarak düşünülmüştür.

Anahtar kelimeler: Grassroots, Çocuk futbolu, Organizasyon modelleri, Şebeke organizasyon.

6-12 Age Football (Grassroots) Development and Sustainable Model in Turkey

Abstract

The purpose of this study is to propose a model for development and sustainability of football of 6-12 years old children (Grassroots) in Turkey. In the study, qualitative research was used as a method and the design of phenomenology was utilized. In the collection of the data, a semi-structured interview form was applied and a total of 15 interviews were conducted. After the data collected from interviews was written, it was edited, coded and themes were formed. As a result of the research, five alternative model proposals have been designed and, with its minimum number of stakeholders, its rapid intra-organizational communication network and physical education teacher power within it, the model through MoNE (Ministry of National Education) / School have been considered as the best model to be implemented with its dynamic network organization structure.

Keywords: Grassroots, children’s soccer, Organizations models, Network organization

1. Giriş

Futbol, bugüne kadar spor branşları içinde sürekli olarak var olmuş ve kendisine sürekli olarak yer bulmuştur. Hangi toplum döneminde olursa olsun, mevcut yapıya uyum sağlama koşuluyla rakibine karşı üstünlük kurma çabasında olan oyuncuların bir topu iki direk arasında geçirmesiyle bilinmiştir. Christoph Weiditz'in 1500'lü yıllara ait olduğu düşünülen bir eserinde Azteklerin bu oyunu oynadığı resme aktarılmış, Çin ve Japonya'da da buna benzer çizimlerle futbolun geçmiş dönemlerde önemli bir parça olduğu aktarılmıştır. Dolayısıyla futbolun uzun yıllar boyunca tarihin çeşitli dönemlerinde ve çeşitli topluluklarca oynanan bir oyun olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz (Akkoyun, 2014). Günümüzde modern futbolun çıkış noktasına baktığımızda ise futbolun beşiği olarak kabul edilen İngiltere'deki devlet okulları gösterilmektedir (Harvey, 2016).

Dünyanın bir numaralı sporu sayılan futbolun endüstriyelleşmesiyle birlikte futbol, bir spor dalı olmaktan çok daha öte bir hal aldığı görülmüştür (O'Gorman, 2015, Talimciler, 2008, Güngör, 2014, Thomson ve Williams, 2014, Relvas vd., 2010, Haugaasen ve Jordet, 2012). Bu çerçevede futbolun sportif hedefler kadar ekonomik hedefler doğrultusunda yönetilir bir branş haline gelmesiyle birlikte spor yönetimi anlamında bazı noktaların ağırlık kazandığı bazı noktaların ise göz ardı edildiği tespit edilmiştir.

Futbolun bu büyük popülaritesi ve her ortamda oynanabilir olması halkın çok küçük yaşlardan itibaren futbol oynamaya başlamasına yol açmıştır. Diğer branşlar hem teknik olarak hem de malzeme ihtiyaçları itibarıyla sahip oldukları dezavantajlara ilaveten insanların ilgisini çekmek için çaba sarf etme zorunluluğunda olması futbolun branşlar arası yarışta açık ara önde olmasına yol açmıştır. Basının futbola vermiş olduğu aşırı önem bu durumun daha da açılmasına yol açmıştır.

Günümüz futbol dünyasında takımların astronomik futbolcu transferleri ile kulüpler arasında hem dengesizlik hem de mali açıdan sorunlar ortaya çıkarmaktadır (Aslan vd., 2015). Bunu önlemek için getirilen Finansal Fair-Play (FFP) uygulaması, takımların eskisi gibi hesapsız bir şekilde transfer yapmalarını engellemiş ya da bazı kulüpleri transfer yapmaları yerine altyapıdan oyuncu yetiştirmeye yöneltmiştir (Aktaş ve Mutlu, 2016, Güngör, 2014). Ülkemizde de altyapıdan oyuncu yetişmemesi ile ilgili söylemler sürekli olarak gündemde olmasına rağmen buna çözüm olabilecek somut adımların atılmadığını da kabul etmek gerekmektedir (Aslan vd., 2015).

Gelişmiş ülkelerde futbol branşına yönelik yapılan gelişim uygulamaları genellikle çocuğun ilköğretim çağına denk gelmektedir. Grassroots çocuk futbolu olarak karşımıza çıkan bir program, Avrupa Futbol Federasyonları Birliği'nin (UEFA) desteği ve yönlendirmeleri ile 6 yaşından itibaren çocukları futbol ile buluşturmada, yetenekli çocuklar elit futbola kazandırılarak aynı zamanda herkesin spor yapmasına da olanak sağlamaktadır. Çocuk futbolu olarak adlandırabileceğimiz bu tip uygulamaların devamında elde edilen kazanımlar ile hem toplumun spor kültürüne

hem de uluslararası düzeyde başarılarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bugüne kadar Türkiye'de yapılan Grassroots çocuk futbolu faaliyetleri ile ilgili dönem dönem olumlu geri dönüşler alınmasına rağmen bu alanda devamlılığın olmaması çeşitli sebeplerle dayanmaktadır. Yeteri kadar spor tesisin olmaması, eğitim sistemi ile ilgili sorunlar, toplumun spor kültürü ve ailelerin futbola bakış açısı bu sebeplerin içinde yer alırken çalışmamızın temelinde dayandırdığımız örgütlenme ile ilgili sorunlar da bu sebeplerin başında gelmektedir.

Grassroots Çocuk Futbolu

UEFA tarafından ortaya atılan Grassroots kavramı, özellikle çocuk futbolu faaliyetlerini sistemli bir hale getirilmeye ve bu sayede elit futbolcu havuzuna katkı sağlamayı hedeflemektedir. Öte yandan profesyonel futbolun dışında kalan her türlü futbol faaliyetini kapsayan, her yaşta kadın ve erkeğin katılabildiği etkinlikleri ve futbola ilgi duyan insan sayısını arttırmayı da amaçlamıştır. Ayrıca Grassroots programı engelli ve dezavantajlı futbolu da destekleyerek onların gündelik hayata adaptasyonunu önemsemektedir (Sönmez, 2014).

UEFA ve FIFA'nın resmi web siteleri incelendiğinde UEFA'nın çocuk futbolunu daha çok yetenekli oyuncuları keşfetmek amacıyla, FIFA'nın ise futbolu yaygınlaştırma amacıyla kullandığını görmekteyiz. FIFA, resmi web sitesinde Grassroots'u "Herkes için futbol" sloganıyla vurgulamış ve beş tane felsefe altında toplamıştır. Bunlar;

- Futbol herkes içindir,
- Futbol her yerde oynanabilir,
- Futbol hayatı okul gibidir,
- Futbolda eğlenmek ön plandadır,
- Çocukların çocuk olmasına izin verin!

Grassroots çocuk futbolu, 6-12 yaş arasındaki çocukları hedef almaktadır. Yapılan etkinlikler ve projeler aracılığı ile bu çocuklara ulaşan Grassroots, yetenekli oyuncuları elit futbola kazandırmayı, diğer çocukları ise sporun bir parçası haline getirmeyi amaçlamaktadır (Sönmez, 2014).

Amaç

UEFA'nın bir programı olan ve futbolun birçok yönünü ele alan Grassroots programı, onlarca ülkede uygulanmakta ve başarılı çıktıklarıyla dikkat çekmektedir. 6-12 yaş çocukları kapsayan "Grassroots Çocuk Futbolu" yetenekli çocukları çok küçük yaşta keşfedip elit futbola kazandırmanın yanı sıra sporu fiziksel aktivite olarak yapan ve spor kültürünü onlara aşılama amacı güden bir programdır. Çalışmamızın amacı da Türkiye'de 6-12 yaş çocuk futbolunun doğru paydaşlarla ve doğru iletişim ile sürekli olarak uygulanmasına zemin oluşturacak bir model önerisi sunmaktır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama yöntemi, katılımcıları, araştırmacının rolü, verilerin analizi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Bu çalışmada sosyal olguları bağlı buldukları çerçeve içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşım olan nitel araştırma modeli kullanılmış ve olgubilim (fenemoloji) deseninden yararlanılmıştır. Veri toplamada çalışmanın genel çerçevesinin çizilebilmesi adına 15 katılımcı ile görüşme yapılmış ve yapılan görüşmeler dijital ortama aktarılmıştır. Araştırmacı ile birlikte 2 uzman kişinin desteğiyle kodlamalar yapılarak temalar oluşturulmuştur.

Araştırmanın tutarlılığı için veriler araştırmacı ile birlikte iki alan uzmanı tarafından yapılmış ve temalar oluşturulmuştur. Araştırmacı ve alan uzmanlarının belirlediği kod ve temalar için “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan ifadeler belirlenmiştir. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman’ın (1994) güvenilirlik formülü kullanılmıştır (Uzlaşma Yüzdesi % = [Na (Görüş Birliği) / Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı)] X 100).

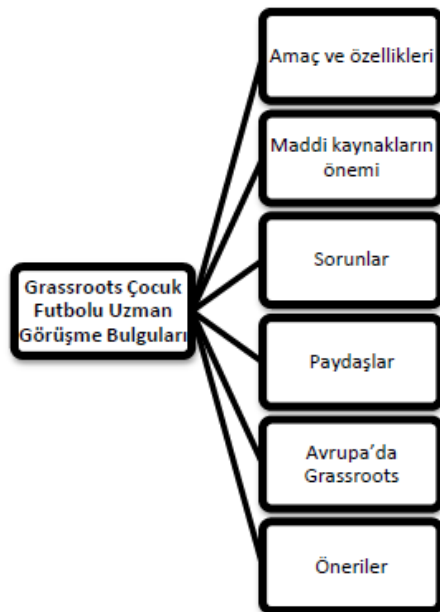
Toplam ifadeler; görüş birliği 172, görüş ayrılığı 25 kod olarak belirlenmiştir. Bu formül doğrultusunda çalışmanın güvenilirliği %87 hesaplanmıştır. Miles ve Huberman’a göre; güvenilirlik sonuçlarının %70’in üzerinde olması çalışma açısından yeterlidir.

Bulgular

Çalışmada elde edilen bulgular “Grassroots Çocuk Futbolu” ana başlığı altında “amaç ve özellikler”, “maddi kaynakların önemi”, “sorunlar”, “paydaşlar”, “Avrupa’da Grassroots” ve “öneriler” alt başlıkları şeklinde bulunmuştur. Bulgular açıklanırken temalardan yararlanılmış ve temaları en iyi açıklayan ifadeler alıntı şeklinde başlıklar altına yansıtılmıştır.

A. Grassroots Çocuk Futbolu Görüşme Bulguları

Uzmanlarla yapılan görüşmeler neticesinde altı tema oluşturulmuştur. Bunlar Şekil 1’de görüldüğü gibi amaç ve özellikleri, maddi kaynakların önemi, sorunlar, paydaşlar, Avrupa’da Grassroots ve öneriler şeklinde verilmiştir.

Şekil 1. Grassroots Çocuk Futbolu Uzman Bulguları alt başlıkları

1. Amaç ve Özellikleri

Grassroots çocuk futbolu programının bilinen ana konusu, futbol aracılığı ile mümkün olduğu kadar çok kişiyi bir araya getirmektir. 6-12 yaş arasında futbol topuyla buluşan çocukların hepsi yıldız bir futbolcu olamayabileceği gibi çok yetenekli de olamayabilir. Bu yüzden Grassroots çocuk futbolu etkinliklerinde yoğun ve karmaşık çalışmalar olmaz. Bu doğrultuda çocukların eğlenmesi yine Grassroots çocuk futbolu programının önemli amaçlarından biridir. Amaç ve özellikler temasının altında “Grassroots’un amacı” ve “Grassroots’un önemi” başlıklarıyla alt temalar oluşturulmuştur.

Grassroots çocuk futbolu programının amacı başlığı altında çocukların futbolu sevmeleri, futbolla erken yaşta tanışmaları, dil, din, ırk, cinsiyet gözetmeksizin herkesin bir arada futbol oynaması gibi maddeler öne çıkmaktadır.

“...çocuklar için ilk amaç futbolu sevmeleri, futbolu her düzeyde oynayabilme şansına sahip olmaları, yetenek farkı veya cinsiyet, dil din ırk farkı gözetmeksizin herkesi bu oyun içine çekmek yani bir parçası haline getirmek” (K3)

Kulüpler açısından bakıldığı zaman küçük yaşta keşfedilecek oyuncuların olması, kulüp bünyesinde yetişecek futbolcu anlamına gelmekte ve gelecek vadeden oyuncuların keşfi anlamında bir amaç da ortaya çıkmaktadır.

“...elit futbol tarafından bakarsan tabii ki teknik ve koordinatif anlamda yeterli olarak gözüken, diğer oyuncular içinde biraz parlayan bir şekilde, GR tarafında onu elit futbola kaydırabiliyorsun. Öyle bir geçiş grubu, elit gruplar yapma şansın var.” (K2)

Ülkemizde müsabaka şeklinde organizasyonu yapılan en küçük yaş grubu U11’dir. Grassroots çocuk futbolu çocuklara 6 yaşında ulaşmaya çalışan ve beceri kazanılması yönünde etkili olan bir program olarak oldukça önem arz etmektedir. Bu yaş diliminde de rekabetten uzak olması da önemi açısından farklı bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

“...Rekabetçi futbolun öncesi olarak bu yaş gruplarını dikkate alıyoruz. Türkiye’de u11 ve altında çok fazla bir şey yok. Kulüpler 12 den sonra başlıyor.” (K1)

Diğer yandan özellikle nüfusun yoğun olduğu büyük şehirlerdeki şehirleşme ve oyun alanlarının yetersizliği, eğitim sisteminin getirdiği sorunlar da 6-12 yaş grubu çocukların fiziksel aktivite yapmasını engeller duruma gelmiş ve Grassroots çocuk futbolu programının daha da önemli bir hale geldiği bulgularda belirtilmiştir.

“...eskiden mesela sokak futbolu, insanlar sokağa çıkıp rahat rahat top oynayabiliyordu. Bu kadar fazla binalaşma yoktu. Çok daha rahat bir şekilde, aslında bunu organize olmadan, çocuklar kendiliğinden yapıyordu bunu. Şimdi günümüz ülkesinde çok da fazla ne bahçe var, eğitim düzeni anlamında da baktığın zaman çok uzun süre okulda kalıyor çocuklar. Oradan alıp organize bir şekilde toplamaya ihtiyaç duyuyoruz artık.” (K2)

2. Maddi Kaynakların Önemi

Grassroots çocuk futbolu faaliyetlerinin yapılabilmesi için gerekli olan maddi destek katılımcıların görüşleri doğrultusunda şekil 4’de gösterildiği gibi UEFA’nın üye ülkelere gönderdiği teşvik ödemesi ve sponsorlar aracılığı ile gelen destek olarak iki başlıkta incelenmiştir. Konu ile ilgili detaylar aşağıda aktarılmıştır.

UEFA’nın teşviki ile ilgili olarak; UEFA, Grassroots Programına üye ülkelere, yapılan faaliyetlerle orantılı olarak belli bir miktar ödeme yaptığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu ödeme ve teşviklerle faaliyetlerin yapılması konusunda kolaylık sağlanacağı düşünülmektedir.

“...Futbol federasyonuna da tahminim yıllık 100.000 – 200.000 dolar gibi bir yıllık para geliyor bu işlerden. Yani diyor ki sana, ülkende Grassroots futbolunu yap.”(K2)

Sponsor desteği konusuna Türkiye Futbol Federasyonu’nun ve kulüplerin ihtiyaç duyduğu destek şeklinde iki ayrı bölümde değinmek gerekmektedir. Grassroots çocuk futbolu faaliyetlerinin yapılmasında Ülker firması uzun yıllar destek sağlamış ve birçok etkinlikte ön planda yer almıştır.

“...İşi biraz daha değiştirdiler, iş değişince tabi sponsor geliri de artınca, Ülker en büyük destekçiydi.”(K2)

“...Sadece bu işe odaklı sponsorların olması lazım ki Ülker buna güzel bir örnektir futbol köyleri vesaire.”(K1)

Bunun yanında K2, kulüplerindeki Grassroots çocuk futbolu faaliyetleri ya da 6-12 yaş grubu için yapacağı etkinliklerde yerel firmaların ihtiyaçları ile ilgili materyaller ya da gıda malzemeleri ile ilgili destek aldıklarını belirtmiştir.

“...Hiç destek almıyoruz diyemem ama yerel firmalardan kek meye suyu gibi. Bu hafta sonu mesela bir etkinlik var futsal falan için içinde olacak. Diyoruz ki şunları gönder tamam diyor, birine diyoruz afiş yap tamam diyor. Kendi cebimizden çok para çıkarmadan. Çok büyük maliyetli faaliyetler de yapmıyoruz.” (K1)

3. Sorunlar

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda sorunlar temasının altında 7 farklı alt tema tespit edilmiştir. Katılımcılar, çocuk yaş grubu antrenörlerin gelirleri, profesyonel takımların altyapı kategorilerine ilgisizliği, siyasi bazı engelleri, maddi yetersizlikleri, tesis yetersizliklerini, eğitim sistemi ile ilgili çocukların karşısına çıkan engelleri ve gönüllük kavramı ile ilgili sıkıntıları sorun olarak nitelendirmiştir. Konu ile ilgili tasarlanan şekil ve alt başlıkların yorumları aşağıdaki gibidir.

Çocuk yaş grubu antrenörlerin gelirleri ile ilgili olarak; küçük yaş grubu antrenörlere düşük maaş verilmesi, antrenörün bir an önce daha büyük yaş gruplarına geçme çabasına sebep olmaktadır. Bu durum da küçük yaş grubu antrenörlüğün basamak olarak görülmesine ve kalitenin düşmesine sebep olmaktadır. Küçük yaş grubu

antrenörlerinin gelirinin artması, antrenörün o yaş grubuna vereceği önemi arttırmasının yanında bireysel gelişimine de ayracağı zamanı arttırarak verimi de arttıracaktır.

“...Antrenör penceresinden bakarsan kendilerine bi bakmaları lazım. Dedim ya ben tamam biliyorum diyorum ama UEFA A varsa ben 11 yaşında çocuk çalıştırabilirim çünkü “çok iyiyim“ mantığı var bizde ama adam pedagoji bilmiyor psikoloji bilmiyor çocuğa küfür ediyor ama UEFA A’sı var. Bir antrenör tarafından bakarsanız o antrenörün sayısının artması lazım. GR seviyesinde niye çalışmıyor çünkü parası az.”(K2)

Altyapı sorunu günümüzde bazı profesyonel takımların sadece A takımlara yatırım yaptığını, altyapı takımlarına ait tesislerinin bulunmadığını, bu konularda iyileştirme yapılmadığı ve bazı kulüplerin de altyapılarını kapattığını düşündüğümüzde profesyonel takımların altyapıları ile ilgili bir sorunun varlığı tartışılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılardan K2, geçmiş dönemlerdeki bir süper lig takımının U9 ve U10 yaş gruplarını yeni kurduğunu belirtmiş ve süper ligdeki bir takımın henüz beklenen bilinçte olmamasının vurgusunu yapmıştır. Bu tip takımların yerelde Grassroots çocuk futbolu faaliyetleri ile birçok futbolcuya ulaşabileceğini ve bu şekilde maliyetlerini düşürebileceklerini belirtmiştir.

“...Biz özellikle kulüplerle belli işleri birlikte yapmaya çalışıyoruz. GR önemini de kulüplere aktarmaya çalışıyoruz ama bizim genel futbola bakış açımızla ilgili aslında. Yanlışlıklar var, ne gibi; hep performansla yönelik, üst düzeye yönelik bakış açısıyla yaklaşıyorsun. Mesela atıyorum Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş, Trabzonspor hep en üst düzey, hep en üstteki takım önemli. Alt taraf önemli değil. Kendi öz kaynaklarımızdan yetiştirip potansiyelleri yukarıya çıkarmak uzun vadeli bir çalışma gerektiriyor ama çalışmanın semeresini de yetenekli oyuncular A takıma kazandırıp görmek mümkün. Ama biz biraz daha çeşitli dengeler de olduğu için ülke genelinde işte taraftar baskısı medya baskısı yöneticilerin kimi zaman kısa vadede başarı elde etme istekleri bunların tabi ki zamanla bir süreç içerisinde gerçekleşmesini engelliyor. Bu doğrultuda bakıldığında da maalesef ki GR kapsamında kulüpler de çok çalışma yürütüyor.”(K3)

Siyasi engeller ile ilgili olarak; Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde okul sporlarıyla ilgilenen birimin kapatılarak Gençlik ve Spor Bakanlığı’na devredilmesi neticesinde birçok faaliyetin azaldığı ya da durduğu yapılan görüşme neticesinde aktarılmıştır. Geçmiş dönemlerde de MEB’den GSB’ye aktarılan bu görev çeşitli sebeplerden yeniden MEB’e geri iade edilmiş ancak günümüzde 3. Kez GSB’ye devredilmiştir. Okullarda spor faaliyetlerinin düzenlenmesi ile ilgili yetkinin yeniden MEB’e verilmesi faaliyetlerin artması açısından önemlidir.

“...MEB bünyesinde bir birim vardı, okul sporlarıyla ilgili. O birim MEB’in 652 sayılı kanunla tamamen kapatıldı. GSB’ye devrildi. Dediğim gibi amaçlarımız çok farklı. 3289’un ilgili maddesinde diyor ki, “Türkiye genelindeki her kademesindeki okulun beden

eğitimi ve sporla ilgili tüm iş ve işlemlerini yürütür planlar programlar.” Şimdi GSB'nin zaten ilçelerde bile şuanda teşkilatlanması yok. İlçeler zaten yok şuanda spor faaliyeti, okul spor faaliyeti olarak. İllerde de bir tertip komitesi var, orda da bizden bir beden eğitimi öğretmeni var. Bu şekilde yürüyor, yürümüyor tabi bana göre. Beden eğitimi öğretmenleri rahatsız bu durumdan. Çünkü iki başlı. Yöneten başka bakanlık, yönetilen başka bakanlığın elamanı. Ondan bir rahatsızlık var ve gereken ilgiyi de görmüyoruz diyorlar GSB'den.”(K4)

Kulüplerin küçük yaş gruplarına yeterli ilgiyi göstermemelerinin yanında diğer bir sebep olarak da *maddi imkânsızlıklar* gösterilmiştir. Federasyonun maddi sorunlar çözüm olarak proje ürettiği ve malzeme desteği ile kulüpleri için içine çekmeye çalıştığı belirtilmiştir. Vurgulanan önemli bir nokta da şu ki, Avrupa'da Grassroots çocuk futbolu faaliyetleri bir ihtiyaç olarak görülmekte ve kulüplerin önceliğinde bu yaş grupları bulunmaktadır.

“...bizdeki kulüpler önemsemediği için, kaynaklar da yetersiz olduğu için hiçbir şey yapmıyor. Bu açığı da kapatmak için Federasyon proje yapıyor, yeter ki yapın biz size malzeme verelim para verelim, Avrupa'da da böyle yürümüyor gelişmiş ülkelerde. Kulüp diyor ki “bizim için GR önemli, çocuklarla iş yapmak önemli, okullarla iş yapmak önemli.” Kendi gidiyor. Böyle bir ihtiyacı görüyor adamlar. Bizdekiler görmediği için biz rica minnet TFF olarak “gel malzeme ve para veriyim” modundayız. Dolayısıyla bu bizim en büyük açıklarımızdan biri.”(K1)

Grassroots çocuk futbolu “her yerde oynanabilir” felsefesi ile yoluna devam etse de, belli bir yaşa gelen çocuğun daha üst seviyelere ilerleyebilmesi için, elit futbolun orijinalinde olan doğal çim olmazsa olmazdır. Türkiye'de *tesis anlamında* ciddi sıkıntıların yaşandığı, mevcut sahaların kapılarının da zaman zaman kilitlendiği ulaşılan bulgular arasında belirtilmiştir. Yaş grupları küçüldükçe futbola verilen önemin azaldığı da ayrıca vurgulanmıştır.

“...bugün mesela Kadıköy'de Beşiktaş'ta Sultanbeyli Sultangazi İstanbul'un birçok ilçesinde inanın bir tane sahasında 3'e bölünüp altyapıları orda faaliyet göstermeye çalışan daha doğrusu can çekişen futbol kulüpleri var.”(K8)

“...Tesis sıkıntısı var. Tuzlada 2 tane saha var. Şuan burada 30 tane grup çıkıyor antrenmana. Okulları saymıyorum. Aydınlıspor, Şifaspor, Orhanlıspor grupları dâhil. Bizim gruplar, A takım falan. Tek bir sahayla biz bunu idare ediyoruz ve lig başlayınca çalışmıyor grubumuz.”(K6)

İlkokullarda beden eğitimi ve spor öğretmeni olmaması ve “*Oyun ve fiziki etkinlikler*” derslerinin olması gerektiği gibi işlenmemesi bulgularında sorun olarak tespit edilmiştir. Sınav sisteminin sürekli değişmesi ve aile üzerinde endişeye yol açan sınav stresi çocukların eğitim/antrenman ikilemi arasında gidip gelmesine yol açtığı belirtilmiştir. Federasyon ya da kulüpler okullara giderek faaliyet yapmak istediklerinde izin ile ilgili sorunlar yaşadıklarını ve çocuklara ulaşma konusunda zorluk çektiklerini de belirtmişlerdir.

“...İlk 4 sınıfta oyun ve fiziki etkinlikler dersi var şuanda. Beden eğitimi dersi yok. Aslında bu yaş grubunda hareket eğitimi oyun eğitimi ve denge eğitiminin verildiği en önemli yaş grubu. Bana göre beden eğitimi öğretmenin olması zorunlu. Olmazsa olmaz yani.”(K4)

Özellikle TFF organizasyonlarında *gönüllü katılımcıların* desteğine oldukça ihtiyaç duymaktadır. Katılımcılar Türkiye'de gönüllülük kavramının tam olarak anlaşılmadığını, gönüllülerle yapılan iş birliklerinde çeşitli sıkıntılar yaşadıklarını ve organizasyonlarında bu sıkıntıların olumsuzluklara sebebiyet verdiklerinden bahsetmişlerdir.

“...Türkiye'de gönüllülük kavramı biraz zaten sıkıntılı. Gönüllü dediğiniz zaman hani hiçbir beklenti olmadan o işe katkı sağlamak diye ben algılıyorum gönüllülüğü. Tabi ülkemizin ekonomik şartları, insanların geçim derdi göz önünde bulundurulduğunda tabi gönüllülük çok kolay olmayabiliyor bazen. Bizde en basiti işte çeşitli organizasyonlarda, Akdeniz oyunlarında mesela gönüllüler görev yaptı ama onlara da günlük belli bir ücret veriliyor. Çok yerleşik bir olgu değil.”(K3)

4. Paydaşlar

Grassroots çocuk futbolu, bağları kuvvetli bir organizasyonun ürünüdür. Bu organizasyonu oluşturan paydaşlar katılımcıların görüşleriyle verilmiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu geçtiğimiz yıllarda iki kez üniversiteler ile “Üniversite - Okul Projesi” adı altında Grassroots projesi gerçekleştirmiş ve birçok ilkokula üniversiteler aracılığı ile ulaşmıştır. K1 görüşmesinde “Grassroots Çocuk Futbolu Antrenörü” olarak üniversite öğrencilerini işaret etmiş ve üniversitelerin bu organizasyonun içindeki rolünü vurgulamıştır.

“...federasyon olarak geçen sene işte bu “üniversite - okul futbolu” orda birçok paydaş aslında bir araya geliyordu. Tabi nasıl yapıldı proje bilmiyorum ama çok iyi beslenirse kaynak arttırılırsa farklı şeyler olabilir. Üniversite öğrencisi evet senin ideal aslında Grassroots hocaların onlar.”(K1)

Türkiye'de tabana yayılması düşünülen bir organizasyonun **sponsorsuz** düşünülmesi maalesef mümkün olmamaktadır. Geçmiş dönemlerde yapılan organizasyonlarda TFF bu ihtiyacı yakından hissetmiş ve sponsor desteği ile başarılı işlere imza attıklarını ifade etmişlerdir.

“...sponsor da bunun bir paydaşı olabilir, belediye de olabilir kulüp de federasyon da olabilir.”(K2)

Katılımcılar, fiziksel becerilerin kazandırıldığı yaş grubunun bulunduğu eğitim kurumu okulların ve buna bağlı bakanlığın olmazsa olmaz paydaşlardan birisi olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların en organize olabildiği, hedef yaş kitlesine en rahat ulaşılacak yerin okul olması Grassroots çocuk futbolu organizasyonu için oldukça önemlidir. Katılımcıların *MEB'in* paydaş olması ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

“...Okul sporlarının olmadığı bir ülkede başarı gelmez. Taban orası çünkü tabandan gelmeyince...” (K4)

“...Bakanlığın da tüm branşlarda olduğu gibi federasyonlarla çok ciddi anlamda bir iş birliği sağlaması gerekiyor.”(K3)

Milli Eğitim Bakanlığı, geçmiş dönemlerde kurmuş olduğu iletişim ağı sayesinde merkezden en uç birimine rahatlıkla ulaşabilmektedir. Spor etkinliklerinin gerçekleşmesi adına kurulmuş olan bu sistem oldukça önem arz etmektedir. Konu ile ilgili bildirilen görüş şu şekildedir:

“...Öyle bir sistem kurmuştuk ki illerde il lig heyetlerimiz vardı. Bütün o ildeki spor faaliyetlerini organize eden bir birim. Bunun da altyapıları vardı. Buradan biz bir düğmeye basıyorduk, Hakkâri Yüksekova’da yanyordu. Her köye kadar ulaşabiliyorduk. Beden eğitimi öğretmenlerimiz muazzam çalışıyorlardı. Bide onların branş koordinatörlerini vs. yetiştiriyorduk. Bunların alt birimleri vardı, maçları izleyen birimler ve ekipler vardı. Tüm maçları, sadece futbol değil güreş boks atletizm. Hepsini izliyorlardı ve çok başarılı olan çocukları elinden tutup götürüp kulüplere altyapılara monte ediyorlardı.” (K4)

Belediyeler işbirliği konusunda en açık paydaşlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbola sağladığı katkı olarak baktığımızda ülkemizdeki mevcut spor tesisi eksikliği varken tesis anlamında verdiği destek katılımcılardan gelen görüşlerin başında gelmektedir. Bir diğer görüş ise takımlara sağlanan maddi – manevi desteğe ek olarak yapılan malzeme desteğidir.

Grassroots felsefesine paralel olarak belediyelerin benimsediği bir felsefe olarak “daha çok çocuğa ulaşmak ve spor kültürlerini geliştirmek” yapılan görüşmelerden ortaya çıkan bulgular arasındadır. Farklı başlıklar halinde toparlanabilecek katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“...Kulüpler için yetenek olabilir ama bizim için önemli olan daha fazla çocuğun sporla tanışması. Sporunu sevmesi, spor disiplini kazanması. O ahlaki seviyeyi yakalaması, spor kültürünü kazanması. Bizim amacımız bu. Kurumsal bakış açısında durum böyle.”(K5)

“...sınırlarımız içerisinde 19 amatör futbol kulübü var, bir tane de profesyonel lig seviyesinde bir futbol takımımız var. Biz totalde 20 tane futbol kulübününün maddi manevi ekonomik olarak yıllık destek vermekteyiz.”(K8)

Grassroots çocuk futbolu organizasyonunun kilit paydaşı, ışığı yakan kurum Türkiye Futbol Federasyonu’dur. UEFA’dan gelen ışığı diğer paydaşlara yönlendirebilen, sponsor desteğini yönlendiren ve organizasyonu sağlayan TFF, antrenör eğitimi veren ve sertifikalandıran kurum olma özelliği de taşımaktadır. Katılımcıların kurum ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir:

“2012 den sonra TFF’de şunlar olmaya başladı. Hatta onun birimi bile kuruldu. Çocuk futboluna ayrı bir birim kuruldu. Eskiden HİF birimi içindeyken o birim, kadın futbolu, futsal vs. içindeyken bu sefer tamam bu işleri artık özelleştirmeye götürelim deyip çocuk futbolu ayrı bir birim oldu, futsal ayrı bir birim oldu.”(K2)

Kulüpler açısından Grassroots çocuk futbolu ne kadar önemliyse, paydaş olarak kulüpler de Grassroots çocuk

futbolu organizasyonu için o kadar önemlidir. Kulüpler, buldukları ilçede futbolu çocuklara ulaştırmada aracı olarak bir görev üstlenebilirler. Sosyal sorumluluk olarak yapmalarının yanı sıra kendiliğinden gelen bir maddi kazanç bile elde edilebileceği görüşmelerde aktarılmıştır. Futbola yatıp kalkan bir ülkede yaşamamızın getirdiği taraftarlık duygusu çocuklara erken yaşta işlemiş ve kulüp taraftarlığının motive edici etkisi de ayrıca ortaya çıkmıştır.

“...Maddi katkısı bile oluyor Grassroots faaliyetlerinin. Biz mesela ücretsiz bir etkinlik yapıyoruz okulun bahçesinde. Çocuk veya aile görüyor kulüp ismini orda. “Bu kulüp fena değilmiş” diyor, daha önce burada da çok yapıyorduk. Buraya geldiği zaman aile, bakıyor etrafa güvenli diyor güzel diyor merkezi bir yerde. Çocuğum burada spor yapsın diyor. 50 TL veriyim kaydedeyim diyor spor okuluna.” (K2)

Futbol kulüplerinin birçoğunun sadece A takım başarı odaklı olması ve bünyesinde Grassroots ile ilgili birimlerinin olmaması katılımcılar tarafından dikkati çekilen bir durum olmuştur. Konu ile ilgili görüşler şu şekilde belirtilmiştir:

“...Kulüplerin kendilerini okullara çok iyi anlatması lazım. Kulüplerde bir birim olması lazım. Okullarla çalışacak iyi bir birim kurup onların sırf okullarla ilgili çalışması lazım. Ama kulüplerimizdeki maalesef gidip görüyorum, böyle bir şey yok.”(K4)

“...Kulüpler, dikkat et şimdi kulüplerin alt yapısında bunlara yönelik bir yapılanma yok. Birçok kulüp fırsat versen sadece a takımla çıkacak, hiç altyapıya önem vermeyecek.” (K1)

5. Avrupa’da Grassroots

Avrupa’da futbolun bizden çok ileride olduğu, Türk kökenli futbolcuların diğer ülkelerde elit seviyelere ulaştığını bilmekteyiz. Görüşmelerden elde edilen bulgular neticesinde “Avrupa’da Grassroots çocuk futbolu” başlığı altında “Avrupa’da altyapıya verilen önem” ve “Avrupa’daki uygulama örnekleri” başlıkları ile sunulmuştur.

Avrupa’daki kulüpler bünyelerinde Grassroots birimlerini oluşturmuş ve faaliyetlerini bu birim üzerinden yürütmektedirler. Geleceğin temelini altyapıdan kurmaya başlayan ve bunun bilincinde olan kulüpler yatırımlarını da bu yönde yapmaktadır. Futbola başlama yaşı olarak ülkemize kıyasla çok daha erken futbola başlatılan çocuklar bizden sürekli olarak bir adım önde olmaktadır. Bu konu ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“...Avrupa’daki kulüpler özellikle yaşı çok ufalttılar. Yani yine burada futbola başlama yaşı diye hep konuşulan bir şey vardır ya, Türkiye’de niye çok daha sonra, çünkü çok daha organize bir şey bulması çok kolay değil Türkiye’de insanların.(K2)

“...çocuklar çok küçük yaştan itibaren sporun içinde yer almaya başlıyorlar. Özellikle Avrupa’da son dönemde artık hani futbolun içine 4-5 yaşlarından itibaren yer almaya başlıyorlar.”(K3)

Avrupa ülkelerindeki örneklere bakacak olursak, küçük yaş gruplara ulaşmak için çeşitli projeler yapmakta ve uzun vadeli yatırımlarla çeşitli başarılarla ulaşmaktadırlar. Almanya'nın 2002 yılında başlattığı projenin 2014 yılında meyvesini alması buna bir örnektir. Katılımcıların diğer uygulama örneklerine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“...Alman futbol federasyonunun yaptığı ki futbol eğitim merkezleri adı da aynı zaten. 2002 yılında Almanlar bir proje yapıyor, ismi de aynı futbol eğitim merkezinin Almancası. Ona yıllık 20 milyon Euro ayırıyor ve hedef de diyor ki 2014 dünya kupası diyor. Yani 2002 yılında 2014 dünya kupasını hedefliyor adam.”(K2)

“...İngiltere’de bunun örneğini gördük. Adam okulun bahçesinde betonun üstünde çalışmasını yapıyor. Hiç kimse tek tip eşofman tek tip forma böyle bir derdi de yok. Amaç ne, çocuğun oynaması.”(K1)

6. Öneriler

Yapılan görüşmeler neticesinde toplanan verilerden öneri olarak nitelendirebileceğimiz ailelerin bilinçlendirilmesi, gönüllülük kavramının gözden geçirilmesi, okullardaki spor aktiviteleri ve tesisleşme başlıkları ile sunulmuştur.

6-12 yaş grubu çocukların kulüp tesislerinde yapılan çalışmalarına genellikle aileleri ile geldiğini varsaydıysak, çocuğun futbol yaşantısına direk olarak ailenin dokunuşundan bahsedebiliriz. Ailenin müdahil olması ile ilgili yaşanan sorunlar K2 tarafından şu şekilde belirtilmiştir:

“...Bir de aile boyutu var. Bizde futbola başlayan her çocuk ailesi açısından çok yetenekli olduğu düşünülüyor o da baskı yaratıyor psikolojik olarak. Buna da çok dikkat etmek lazım. Futbolcu ailesinin sorunu değil bu, ülkenin spor kültürü ve politikasını olmaması. Biz insan olarak yenmeyi yenilmeyi üstlerde yaşıyoruz ya. 3 gol atıyor futbol okulunda evde kral ilan ediliyor sonra gelip diyor ki “e benim oğlanı almadınız” diyor elit takıma. O pencereden biraz düzeltmek lazım bu işe bakış açısını.”(K2)

Sorunlar kısmında da belirtildiği gibi, Türkiye’de gönüllülük kavramı tam anlamıyla karşılığı bulunmamaktadır. Gönüllülük adı altında görev alanların bir beklenti içinde olması ya da bir karşılık olmadan bir işi sahiplenmeme durumu Grassroots çocuk futbolu organizasyonu için önemli konulardan biridir. K1, konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“...Kültürel olarak mesela çok büyük sıkıntı var. Gönüllüler hep bir beklenti içinde. Futbol olunca ne malzeme alacağız? Federasyon yapıyorsa biz para alacağız mı? Beden eğitimi öğretmeni benim bundan ne çıkarım olacak? Kursu gelirken bana bir avantaj sağlar mı? Hep bu kafayla bakıyoruz. Dolayısıyla bu gönüllülük konusu önemli.”(K1)

İlkokulda 2 saatlik “oyun ve fiziksel aktivite” dersinin yetmediği ya da çocukların tam olarak bu dersin karşılığını alamadığını düşünen katılımcılar konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“...Milli Eğitim’in kendi penceresinden bakacaksan çocuğa biraz nefes alacak saat bırakması lazım. Veya sen kendi okulun içinde yapabilirsin bunu

yani istemiyorsan çocuğu salmak işte Ukrayna modeli sahaları okulun içine yaparsın ya da okul içi faaliyete izin verirsin, zorluk çıkarmazsın en azından.”(K2)

Bu duruma ek olarak ilkokulların yaş olarak fiziksel eğitimin en önemli olduğu yaş grubuna hitap ediyor olması işin ciddiyetini daha da arttırmaktadır. İlkokullarda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görev alması önerisi de K4 tarafından şu şekilde aktarılmıştır:

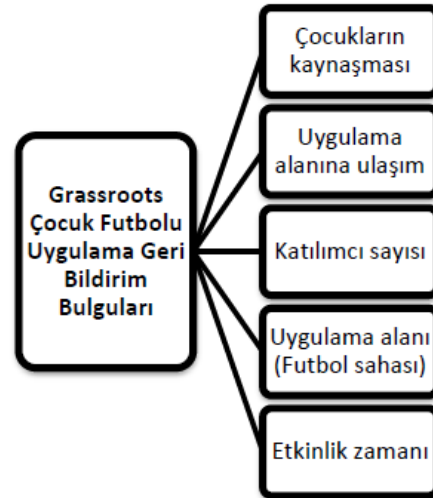
“...Bu ders ile o açığın kapatılacağı düşünülmüş ancak bana göre olmazsa olmaz beden eğitimi. Beden eğitimi öğretmenin ilk 4 sınıfta olması gerekiyor. İlk 4 sınıftan sonra zaten çocuğun yönlendirilmesi çok daha zor oluyor çünkü bu yaş grubu çok önemli.”(K4).

Sorunlar kısmında da değinildiği gibi, ülkemizde tesislerle ilgili ciddi sıkıntılar mevcuttur. Çocuklar için daha fazla oyun alanı yapılacak olan organizasyonlarda işleri daha da kolaylaştırılacaktır. Bu konu ile ilgili katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“...İlk önce yapmamız gereken sahalardan arttırılması, onlara destek verilmesi. Sadece 3-4-5 tane olmaması gerekir. 1 milyon nüfuslu olan yerlerde 4-5 tane saha olması, o sahanın okul çıkışı 5 ten gece 12 ye kadar 3 e bölünüp tamamına verilmesi demektir.”(K8)

B. Grassroots Çocuk Futbolu Uygulama Geri Bildirim Bulguları

Çalışmanın uygulama bölümü sonrasında uygulamaya katılan okulların müdürleri ve öğretmenleri ile yapılan görüşmeler neticesinde temalar oluşturulmuş ve Grassroots çocuk futbolu uygulama geri bildirim bulguları başlığıyla Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Grassroots çocuk futbolu uygulama geri bildirim bulguları

1. Çocukların Kaynaşması

İki farklı grubun bir araya gelmesi ile gerçekleşen uygulama neticesinde “çocukların kaynaşması” vurgu yapılan bir başlık olarak görülmektedir. Konu ile ilgili görüşler şu şekildedir:

“...İki grup için de çok iyiydi. Bizim geleceğimiz için, dönmezsek eğer, burada yaşayabilecekler, kaynaşabilecekler.” (K14)

“...Özellikle küçük çocuklar Türkçeyi daha iyi biliyorlar, hemen öğrenebiliyorlar. O yüzden bir arada olmaları Türkçe öğrenmeleri açısından önemliydi.” (K15)

“...Kaynaşmaları için güzel bir projeydi. Ön yargıları vardı öncesinde. Oynadıkça kırdılar bunu. Aynı takım içinde karma olunca kaynaşmaları daha kolay oldu.” (K13)

2. Uygulama Alanına Ulaşım

Farklı okullardan öğrencileri bir futbol sahasında buluşturmak için ulaşım olmazsa olmaz başlıklardan biridir. Belediye’den istenen dört adet servis yerine yoğunluk sebebiyle bir adet servis aracı gönderilmiştir. Görüşmeler sonrasında yapılan geri bildirimlerde ulaşım ile ilgili görüşler aşağıdaki gibidir:

“...Belediye söz verdiği gibi ulaşımı zamanında yapabiliyeydi daha iyi olurdu. Ulaşım ile ilgili yani çok aksaklık oldu.” (K9)

“...Ufak tefek sıkıntılar olsa da belediyenin verdiği destek önemliydi. Servis sayısı fazla olsaydı daha iyi olurdu.” (K10)

3. Katılımcı Sayısı

Uygulamada görevli olan eğitmeni sayısının sınırlı olması sebebiyle organizasyona katılan öğrenci sayısında da sınırlama getirilmiştir. 2. 3. ve 4. sınıfların katıldığı organizasyonda her şubenin her hafta katılamaması ile ilgili yapılan geri dönüşler aşağıdaki gibidir:

“...Bunu biraz daha çoğaltıp diğer şubelere de yapabiliyeydik daha iyi olurdu. Bir sınıftan a-b şubesini alıp diğer sınıftan da a-b şubesini alıp diğer şubeleri almadığımız zaman neden onlar gidiyor da biz gitmiyoruz durumu oluyor. Biz de ne kadar isteniyorsa o kadar yapmak zorundayız. Burada bizim tercihimiz daha çok çalışan sınıfı, çocuklar üzerinde daha titiz davranan öğretmenlerin sınıflarına öncelik tanıdık.” (K9)

“...Biz buradan dönüşümlü gittik. Aslında bir sınıf belirlenecekti, daha uzun soluklu gidebilirdi. Sonuç elde edebilmesi için sürekliliğin olması gerekirdi” (K12)

4. Uygulama Alanı (Futbol Sahası)

Uygulama alanının futbol sahası olması, çocukların ders saatinde farklı bir atmosfere girmesine sebep olmuştur. Dolayısıyla bu durumun çocuklar üzerinde yarattığı etkinin ne şekilde olduğu önemlidir. Konu ile ilgili yapılan görüşmelerden gelen geri bildirimler aşağıdaki gibi olmuştur:

“...Orası bu civarda gidilebilecek en güzel yer. Okul bahçesi olmaz müsait değil. En müsait yer orası bence.” (K11)

“...Bence daha bir ciddiyet kazandı. Formalarıyla geldiler, parkurlar vardı. Okul bahçesi

tenefüslerde kalabalık olacağından verimli olmazdı zaten. Çocuklar kendilerini özel hissettiler ayrıca.” (K13)

“...Sahada olması çok güzeldi. Sahanın manzarası bile çok güzeldi. Sahanın zemini de çok güzeldi. Sahada farklı oyunlar vardı. Erkeklerle de kızlara da uygundu.” (K14)

Katılımcılardan gelen geri bildirimlere göre etkinliğin okul bahçesi yerine futbol sahasında yapılması her açıdan daha yararlı görülmüştür.

5. Etkinlik Zamanı

Etkinliğin yapılacağı saat ile ilgili yapılan görüşmelerden gelen görüşler şu şekildedir:

“...Kesinlikle okul saati içinde yapılmalı. Merkezi yönetimlerde çözüm çok sağlıklı olmuyor. Okulla işbirliği içerisinde mümkünse okul saati içinde olmalı. Çocuk okuldan çıktıktan sonra toparlayamayız. Arabası olan var olmayan var. Dersin ki çarşamba günü okul 3'te değil 5'te bitiyor. 1'ler pazartesi 2'ler Salı, 3'ler Çarşamba gibi. Bu günlerde okul 3'te değil de 5'te bitecek gibi.” (K12)

Tartışma

Genel olarak Grassroots programının amacı mümkün olan en çok kişiye ulaşmaktır. Grassroots çocuk futbolunun da aynı amaç için tasarlandığını düşündüğümüzde 6-12 yaş grubu çocuklara ulaşmak için en etkili yol okullardır. Yapılan bir çalışmada da futbolun içinde olan üst düzey ya da ortalama seviyedeki oyuncuların futbola başlama yaşının 5-12 arasında olduğu belirtilmiştir. Aynı çalışmada futbola özgü çalışmaların futbola başlandığı ilk dönemlerde daha önemli olduğu aktarılmıştır (Haugaasen ve Jordet, 2012). 6-9 yaş arası, kulüplerimizde kategorisi bulunmayan bir yaş aralığıdır ve bu gruba ilkokullar aracılığı ile ulaşılmaktadır. Bu doğrultuda MEB ile işbirliği oldukça önemlidir ve en kuvvetli paydaşlardan birisidir. Çin’de taban futbolunu yaymak için ilkokullar üzerinden yapılan projeler (Liang, 2016) ile İngiltere’de 90’lı yılların sonlarına doğru İngiltere Futbol Federasyonu’nun organizasyonunda, okulların ve kulüplerin dâhil olduğu birçok mini futbol etkinliği çalışmamızdaki bu sonuç ile paralellik göstermektedir (Howie ve Allison, 2016). İlkokullara ulaşılmaması durumunda 6-9 yaş aralığına ilkokulların dışında futbol okullarında rastlanmaktadır. Ancak futbol okullarının faaliyetlerinin ticari bir yapı üzerine kurulmuş olması, elit futbola kazandırılacak çocukların kaybolmasına sebep olabilmektedir.

Özellikle büyük şehirlerdeki kentleşmenin beraberinde getirdiği sorunların başında çocukların oyun oynayabilecekleri alanların yetersizliği gelmektedir. Güvenlik sebebiyle de sokaklara çok fazla çıkılmadığını düşündüğümüzde okul bahçelerinde ya da futbol sahalılarında yapılacak olan faaliyetler önemini arttırmaktadır. Spor aracılığı ile sosyal hayattan uzak kalan çocuklar için Grassroots Çocuk Futbolu faaliyetleri oldukça önemli bir yere sahiptir. İrlanda’da yapılan bir çalışma, göçmen çocukların Grassroots kulüpleri aracılığı ile katıldıkları etkinlikler sayesinde boş zamanlarını değerlendirdiklerinden, sportif performanslarını

geliştirdiklerinden ve sosyalleştiklerinden bahsetmiştir. Bununla birlikte o ülkeye aidiyet duygularının artabileceğinden ve ulusal spor kültürüne ulaşılabilirliğinden de bahsedilmiştir (Mauro, 2016). Bu bağlamda, yapılan çalışma incelendiğinde kültürler arası buluşmalarda Grassroots çocuk futbolunun önemini vurgulamakta ve çalışmamızı desteklemektedir.

Ülkemizde özellikle amatör kulüplerin altyapı faaliyetlerini sürdürebilmesi için sporcuya, sporcunun da malzemeye ve başında bir antrenöre ihtiyacı vardır. Kulüplerin bu ihtiyaçlarının karşılanması, altyapıya verilen önemi arttıracaklarını düşündürmektedir. Yerel yönetimler, yerel firmalar ve TFF tarafından yapılan desteğin sürekliliği ve miktarı kulüplerdeki Grassroots yapılanması için oldukça önemlidir. Japonya’da 2003 yılından sonra hareketlenen Grassroots Çocuk Futbolu faaliyetleri neticesinde 12 yaş altındaki lisanslı çocuk sayısı 2014 yılına kadar %20 oranında artmıştır. Bunun en büyük sebebi olarak Japonya Futbol Federasyonu’nun içindeki ve dışındaki birimlerle yapılan işbirliği, antrenör eğitim programları, kulüplerin, okulların ve liglerin fırsatlarının artırılması göze çarpmaktadır (Sugiyama ve ark., 2017) Bu durum, paydaşlarla işbirliği anlamında çalışmamızı destekler niteliktedir. TFF öncülüğünde yapılacak ulusal organizasyonlar için de UEFA’nın desteğinin yanında farklı sponsorlara da ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştır. Miloch ve Lambrecht (2006)

Grassroots etkinliklerindeki sponsorluk konusunda spesifik firmaların hedef alınması gerektiğini, böylelikle firmanın da marka sadakati yaratabileceğini belirtmiştir.

Kulüplerdeki küçük yaş antrenörlerin gelirlerinin düşük olması, verilen eğitimin, ilginin ve kalitenin de düşük olmasına sebep olmaktadır. Bu antrenörlerin gelirlerinin artırılması, antrenörün kafasındaki “daha üst kategorilere yükselme” düşüncesini tamamen yıkacak, hem grubuna vereceği önemi hem de bireysel gelişimine yapacağı katkıyı arttıracakları düşünülmektedir. İngiltere’de çocuk futbolu üzerine yapılan bir çalışmada da tüm çocukların nitelikli antrenörler ve uygun sahalarda çalışma yapması gerektiğinden bahsedilmiştir (O’Gorman ve Greenough, 2015). Kulüplerin alacağı maddi desteğin bu bağlamda önemli olduğunu da söyleyebiliriz.

Grassroots çocuk futbolunun amaçlarından biri de yetenekli çocukları keşfederek elit futbolcu havuzuna oyuncu kazandırmaktır. Futbolcunun gelişme gösterebilmesi için çalışması, çalışma yapabilmesi için uygun şartlarda spor tesislerine ihtiyacı vardır. Başta büyük şehirler olmak üzere Türkiye’nin birçok şehrinde tesis yetersizliği söz konusudur. Kulüplerin özellikle altyapı grupları çalışmalarını daha rahat ve verimli yapabilmesi için tesis sayılarının artırılması gerekmektedir. Bunun yanında İngiltere’de yapılan bir çalışmada küçük yaşta çocukların yeteneklerinin keşfinde Futbol Federasyonu ile birlikte ilçelerde bulunan futbol dernekleri ve kulüplere büyük iş düştüğü aktarılmıştır (Reeves vd., 2018).

Grassroots faaliyetlerinin olmazsa olmaz parçası gönüllü bireylerdir. Çalışmamızın bulgular kısmında aktarıldığı gibi ülkemizde gönüllülük kavramı olması gerektiği gibi işlememektedir. Norveç’te yapılan bir çalışmada, Norveç’teki tüm spor derneklerinin % 67’sinde, spor

etkinliklerinin organizasyonları yalnızca gönüllüler tarafından yapılmaktadır (Tuastad, 2017). İskoçya’da bulunan gönüllü spor kulüpleri aracılığı ile spora katılımın artırılması hedeflenmektedir. Hükümetin tesisleri iyileştirmesi ile birlikte de gönüllülük faaliyetlerinin hedefine daha rahat ulaşacağı aktarılmıştır (Reid, 2012). Üniversitelerin Spor Bilimleri Fakültelerinde ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrencilerin aldığı staj ya da topluma hizmet uygulamaları gibi derslerde Grassroots faaliyetlerinde gönüllü eğitmenlik desteği alınabilir. Bu derslerin her sene öğrenci ile buluşuyor olması beraberinde projelerdeki sürekliliği de getirecektir. Gönüllülüğün üniversite öğrencilerine doğru aktarılması ile birlikte mezun öğrenciler yine ilkokullarda çalışmalarına devam edebilir düşüncesindeyiz.

Sonuç

Çalışmamızın veri toplama kısmında katılımcılarla yaptığımız görüşmeler neticesinde Grassroots faaliyetlerinin yürütülmesi konusunda bir araya gelmesi gereken paydaşlar şu şekilde ortaya çıkmıştır:

- Türkiye Futbol Federasyonu
- Üniversiteler
- Milli Eğitim Bakanlığı
- Belediyeler
- Kulüpler
- Sponsorlar

TFF tarafından bugüne kadar yapılan Grassroots Çocuk Futbolu organizasyonları, şebeke tipi organizasyonun türlerinden biri olan dengeli şebeke yapısında gerçekleşmiştir. Bu yapıda lider konumunda bulunan TFF olmuştur ve paydaşlar lider işletme etrafında bulunmuştur. TFF’nin yaptığı ve resmi web sitesinde de yer alan “Üniversite – Çocuk Futbolu” ve “Okul ve Çocuk Futbolu” projelerinde üniversiteler, MEB, GSB ve sponsor ile iş birliği yaptığı görülmektedir (<http://www.tff.org/default.aspx?pageID=883>, Erişim tarihi: 24.01.2018).

Çalışmamızın uygulama bölümünde, üniversite olarak aracı konumunda yürüttüğümüz organizasyonda TFF, MEB ve Belediye, organizasyonda işbirliği yapılan paydaşlar olmuşlardır. Başarı ile sonuçlanan bu organizasyon sonunda bu tip organizasyonların sadece TFF liderliğinde yapılmasının gerekli olmadığı, diğer paydaşların dinamik şebeke örgütlenme yapısına uygun şekilde aracı olarak paydaşları bir araya getirebileceği sonucuna varılmıştır. Çalışmamızın alanyazın kısmında TFF’nin Grassroots projeleri konusunda süreklilik gösteremediğinden bahsedilmiştir. Bu durum, ilgili birimdeki personel sayısının yetersizliği ve sponsor sorununu akla getirmektedir. Bu şartlarda tüm yükün TFF üzerinde olması kabul edilebilir bir gerçek değildir. Dolayısıyla

çalışmamızın model önerisi kısmında örgüt yapısında lider bir işletmenin olduğu dengeli şebeke örgütlenme yapısı yerine paydaşların aracı konumunda olduğu dinamik şebeke örgütlenme yapısı önerilmektedir. Bu yapıda paydaşlardan biri bağımsız kurumlar arasında koordinasyonu sağlayan aracı kurum olacak ve her kurum kendi uzmanlık alanında desteğini sağlayacaktır.

Organizasyonun başarılı yürütülmesinde öne çıkan hususlar minimum paydaş sayısı, paydaşlar arasındaki iş yükü dengesi ve uyumdur. Literatürdeki yönetim fonksiyonlarından koordinasyonun sağlanabilmesi için paydaşlar arasındaki uyum son derece önemlidir (Bolat vd., 2008). Bununla birlikte bu organizasyonda olmazsa olmaz temel unsurlar etkinliği yürütecek donanımlı koordinatörler, konu ile ilgili yeterliliğe sahip gönüllü antrenörler ve uygulamalarda kullanılacak malzemelerdir. Saha tercihinin bağlı olarak ulaşım, kumanya ve reklam ise birinci derece öneme sahip olmayan yan unsurlar olarak değerlendirilebilir.

Elde ettiğimiz veriler ışığında dinamik şebeke tipi örgütlenme yapısı kapsamında MEB aracılığındaki model, temel unsurlara sahip minimum paydaşla iş yükü dengesinin korunmuş olması, etkili iletişim ağına sahip olması ve her ilde beden eğitimi ve spor öğretmenine rahatlıkla ulaşabiliyor olması sebepleriyle Türkiye’de Grassroots çocuk futbolunun geliştirme ve sürdürülmesine yönelik en uygun model olduğu sonucuna varılmıştır.

Kaynaklar

- Akkoyun, B. (2015). Teknoloji Yönetiminin Başarısında Örgütsel Yapı ve İnsan Kaynakları Yönetimi Unsurlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Malatya (Danışman: Prof. Dr. Mehmet Tikici).
- Aktaş, H., Mutlu, S. (2016). Futbolda Finansal Sürdürülebilirlik Kapsamında “Finansal Fair Play Başa Baş Kuralı” ve Beşiktaş Futbol Kulübü Üzerinde Bir Uygulama. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 2.
- Aslan, C. S., Akça, F., Müniroğlu, S. (2015). Süper Lig Futbol Takımlarının Altyapılarından Oyuncu Yetiştirme Verimliliklerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Spor Bil. Fak., Cilt: 13, Sayı: 2.
- Bolat, T., Seymen, O., Bolat, O., Erdem, B. (2008). Yönetim ve Organizasyon, 1. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, s: 107, 323.
- Güngör, A. (2014). Futbol Endüstrisinde Sportif Başarı İle Finansal Performans Arasındaki İlişkinin Analizi ve Türkiye Uygulaması. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1.
- Harvey, A. (2016). The Public Schools and Organized Football in Britain: Fresh Perspectives on Old Paradigms. International Journal of the History of Sport, 33(3).
- Haugaasen, M., & Jordet, G. (2012). Developing Football Expertise: A Football-Specific Research Review. International Review of Sport and Exercise Psychology, 5(2).
- Howie, L., Allison, W. (2016). The English Football Association Charter for Quality: The Development of Junior and Youth Grassroots Football in England. Soccer and Society, 17(6).
- Hoye, R., Smith, A., Werterbeck, H, Stewart, B. and Nicholson, M. (2006). Sport Management Principles and Application. Elsevier Ltd., Burlington.
- İlgar, M.Z., İlgar C. S. (2014). Nitel Bir Araştırma Deseni Olarak Gömülü Teori (Temellendirilmiş Kuram). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2(3). İstanbul.
- Liang, Y. (2016). Developing a Sustainable Football Model With the AFC Vision Asia Philosophy - Two Grassroots Development Cases in Zibo and Qingdao. Sport in Society, 19(10).
- Mauro, M. (2016). Transcultural Football. Trajectories of Belonging Among Immigrant Youth. Soccer and Society, 17(6).
- Miles, M. B, Huberman, A. M. (1994). Qualitative Data Analysis (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Miloch, K. S., Lambercht, K. W. (2015). Consumer Awareness of Sponsorship at Grassroots Sport Events. Sport Marketing Quarterly, Vol:15.
- O’Gorman, (2015). J. Introduction: Developing the Research Agenda in Junior and Youth Grassroots Football Culture. Soccer & Society.
- O’Gorman, (2015). Greenough, K. Children’s Voices in Mini Soccer: an Exploration of Critical Incidents. Soccer & Society.
- Özdemir, L. (2010). Şebeke Organizasyon Nedir, Ne Değildir? Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Kütahya.
- Reeves, M. J., Littlewood, M. A., McRobert, A. P., & Roberts, S. J. (2018). The Nature and Function of Talent Identification in Junior-elite Football in English Category One Academies, Soccer & Society.
- Reid, F. (2012). Increasing Sports Participation in Scotland: Are Voluntary Sports Clubs the Answer? International Journal of Sport Policy.
- Relvas, H., Littlewood, M., Nesti, M., Gilbourne, D., & Richardson, D. (2010). Organizational Structures and Working Practices in elite European Professional Football Clubs: Understanding the Relationship Between Youth and Professional Domains. European Sport Management Quarterly.
- Sugiyama, M., Khoo, S., & Hess, R. (2017). Grassroots Football Development in Japan. The International Journal of the History of Sport.
- Şaban, A., Ersoy, A. (2016). Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri, Anı Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- Talimciler, A. (2005). Türkiye’de Futbol İdeoloji İlişkisi: Medyadaki Futbol Söylemi Üzerine Bir İnceleme. Doktora Tezi, İzmir, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Thomson, E., & Williams, R. (2014). Children as Football Fans: An Exploratory Study of Team and Player Connections. Young Consumers.
- Tobin G. A., Begley C.M. (2004). Methodological Rigour within a Qualitative Framework. J. Adv. Nurs.
- Tuastad, S. (2017). The Scandinavian Sport Model: Myths and Realities. Norwegian Football as a Case Study. Soccer and Society.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 7. Baskı, Seçkin Yayınevi.